УДК 342.9:35.072.2(477)
DOI https://doi.org/10.32782/klj/2026.3.22

Зінов'єв Н. Е.,
аспірант кафедри публічного та міжнародного права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
ORCID: 0009-0003-4768-1915

СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ

Анотація. У статті досліджено суб'єктів права на дискреційні повноваження в системі сучасного адміністративного права України. Розкрито поняття суб'єкта адміністративного права, його адміністративну правосуб'єктність і співвідношення із суб'єктом публічної адміністрації. Обґрунтовано, що поняття «суб'єкт адміністративного права» охоплює всіх носіїв прав, обов'язків і повноважень у сфері публічного адміністрування, тоді як право на адміністративну дискрецію належить лише суб'єктам, наділеним законом публічно-владною компетенцією. Проаналізовано співвідношення категорій «дискреція», «адміністративний розсуд» і «дискреційне повноваження».

Запропоновано визначати дискрецію суб'єкта адміністративного права як нормативно передбачену та процедурно обмежену можливість носія публічно-владної компетенції самостійно оцінити обставини адміністративної справи й обрати один із декількох правомірних варіантів рішення відповідно до мети повноваження. Доведено, що право на дискрецію за своєю природою є не звичайним суб'єктивним правом адміністративного органу, а компетенційним правом-обов'язком, яке повинно здійснюватися в публічному інтересі.

Виокремлено особливості права на дискреційні повноваження суб'єктів адміністративного права: його законодавчу зумовленість, спеціальну суб'єктність, публічно-владний, альтернативний, цільовий, процедурний, персоніфікований і підконтрольний характер.

Визначено, що носіями дискреційних повноважень можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, колегіальні органи та інші суб'єкти, яким законом делеговано функції публічної адміністрації.

Сформульовано критерії відмежування дискреційного повноваження від приватної автономії, технічного вибору, зв'язаної компетенції та свавільного використання влади.

Ключові слова: *суб'єкт адміністративного права; суб'єкт публічної адміністрації; дискреція; адміністративний розсуд; дискреційне повноваження; адміністративна правосуб'єктність; публічно-владна компетенція.*

Zinoviev N. E. Subjects entitled to exercise discretionary powers

Abstract. The article examines the subjects entitled to exercise discretionary powers within the contemporary system of administrative law of Ukraine. It clarifies the concept of a subject of administrative law, administrative legal personality, and its relationship with the concept of a public administration authority. It is substantiated that the concept of a "subject of administrative law" encompasses all holders of rights, duties, and powers in the sphere of public administration, whereas the authority to exercise administrative discretion belongs exclusively to subjects vested by law with public-authority competence. The relationship between the categories of "discretion," "administrative discretion," and "discretionary power" is analysed.

It is proposed that the discretion of a subject of administrative law should be understood as a legally established and procedurally limited capacity of a holder of public-authority competence to independently assess the circumstances of an administrative case and choose one of several lawful decision-making options in accordance with the purpose of the power conferred. It is demonstrated that, by its legal nature, the authority to exercise discretion is not an ordinary subjective right of an administrative body, but a competence-based right and duty that must be exercised in the public interest.

© Зінов'єв Н. Е., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

The specific features of the authority of subjects of administrative law to exercise discretionary powers are identified, including its statutory basis, special legal personality, and public-authority, alternative, purpose-oriented, procedural, personalised, and reviewable nature.

It is established that discretionary powers may be exercised by state authorities, local self-government bodies, their officials, collegial bodies, and other subjects to which the functions of public administration have been delegated by law.

Criteria are formulated for distinguishing discretionary powers from private autonomy, technical choice, non-discretionary competence, and the arbitrary exercise of public authority.

Key words: *subject of administrative law; public administration authority; discretion; administrative discretion; discretionary power; administrative legal personality; public-authority competence.*

Постановка проблеми. Сучасне публічне адміністрування охоплює значну кількість суспільних відносин, фактичні обставини яких неможливо повністю передбачити в нормативно-правових актах. Законодавець установлює загальні правила діяльності органів публічної адміністрації, але в окремих випадках залишає відповідному органові можливість оцінити обставини адміністративної справи та обрати один із кількох правомірних варіантів рішення. Такий правовий простір становить дискрецію.

Наявність дискреційних повноважень забезпечує гнучкість публічного адміністрування, дає можливість ураховувати індивідуальні обставини та приймати пропорційні рішення. Водночас адміністративна дискреція може створювати ризики свавілля, неоднакового ставлення до осіб, використання повноваження всупереч його меті та ухилення від відповідальності за прийняте рішення.

Однією з недостатньо досліджених проблем є встановлення кола суб'єктів, які мають право здійснювати адміністративну дискрецію. Поняття «суб'єкт адміністративного права» охоплює значно ширше коло осіб, ніж поняття «суб'єкт дискреційного повноваження». Громадянин, юридична особа приватного права або громадське об'єднання можуть бути учасниками адміністративно-правових відносин, однак це не означає, що вони мають право приймати владні дискреційні рішення.

Проблема полягає також у визначенні юридичної природи самого «права на дискрецію». Адміністративний орган не здійснює таке право для задоволення власного інтересу. Надане йому право вибору одночасно є обов'язком належно розглянути адміністративну справу, урахувати всі істотні обставини та прийняти рішення відповідно до публічної мети. Тому дискреційне повноваження необхідно розглядати через категорії компетенції, адміністративної правосуб'єктності та належної адміністративної процедури.

Метою статті є визначення суб'єктів права на дискреційні повноваження, розкриття поняття суб'єктів адміністративного права, формулювання авторського визначення дискреції суб'єктів адміністративного права та виокремлення особливостей реалізації ними дискреційних повноважень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження суб'єктів права на дискреційні повноваження становлять наукові праці українських учених-адміністративістів, присвячені суб'єктам адміністративного права, адміністративній правосуб'єктності, компетенції публічної адміністрації, адміністративному розсуду та межам його здійснення. В. К. Колпаков досліджував поняття і класифікацію суб'єктів адміністративного права, зміст їхньої адміністративної правосуб'єктності та особливості адміністративно-правового статусу носіїв публічної влади. О. В. Кузьменко розкрила систему суб'єктів адміністративного права, компетенційну природу повноважень публічної адміністрації, а також процедурну форму реалізації таких повноважень. Т. О. Коломоєць зосередила увагу на адміністративно-правовому статусі суб'єктів публічної адміністрації, структурі їхньої компетенції та значенні принципів адміністративного права для визначення меж владної діяльності. В. Г. Чорна у спільних працях з О. В. Кузьменко досліджувала особливості діяльності владного суб'єкта в адміністративному процесі, зміст повноважень органів публічної адміністрації та процедурні гарантії їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Категорія «суб'єкт адміністративного права» є однією з фундаментальних у науці адміністративного права. Через неї розкривається коло осіб та

організаційних утворень, які можуть бути носіями адміністративних прав, обов'язків і владних повноважень.

В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко розглядають суб'єктів адміністративного права як учасників суспільних відносин, які відповідно до норм адміністративного права наділені правами та обов'язками у сфері публічного управління. Важливою умовою визнання особи суб'єктом адміністративного права є наявність адміністративної правосуб'єктності [5, с. 73–75].

Підхід В. К. Колпакова та О. В. Кузьменко дає підстави стверджувати, що поняття суб'єкта адміністративного права не обмежується органами державної виконавчої влади. До відповідного кола належать як носії публічно-владних повноважень, так і особи, щодо яких здійснюється публічне адміністрування або які вступають у відносини з публічною адміністрацією [5].

Т. О. Коломоєць зазначає, що суб'єкт адміністративного права є носієм передбачених адміністративно-правовими нормами прав та обов'язків, який здатний вступати в адміністративно-правові відносини. Учена пов'язує суб'єктність не лише з формальною наявністю правового статусу, а й із реальною можливістю брати участь у відносинах, що становлять предмет адміністративно-правового регулювання [6].

Отже, адміністративна правосуб'єктність є юридичною передумовою участі особи в адміністративних правовідносинах. Вона охоплює адміністративну правоздатність, адміністративну дієздатність і, у передбачених законом випадках, адміністративну деліктоздатність.

Адміністративна правоздатність означає здатність мати права та виконувати обов'язки у сфері публічного адміністрування. Адміністративна дієздатність полягає у здатності суб'єкта своїми діями набувати та реалізовувати адміністративні права, виконувати обов'язки, брати участь в адміністративних процедурах і нести відповідальність за власні рішення. Деліктоздатність характеризує можливість особи відповідати за порушення адміністративно-правових норм.

На нашу думку, **суб'єкт адміністративного права –** *це фізична або юридична особа, орган публічної влади, посадова особа чи інше організаційне утворення, яке на підставі норм адміністративного права наділене адміністративною правосуб'єктністю та здатне бути носієм прав, обов'язків, публічно-владних повноважень і юридичної відповідальності у сфері публічного адміністрування*.

Суб'єктами адміністративного права є: фізичні особи – громадяни України, іноземці та особи без громадянства; юридичні особи приватного права; підприємства, установи та організації публічного сектору; органи виконавчої влади; інші державні органи під час виконання адміністративних функцій; органи місцевого самоврядування; посадові та службові особи; громадські об'єднання; саморегулівні організації; інші суб'єкти, яким законом делеговано публічно-владні повноваження.

Утім, не всі перелічені суб'єкти мають однаковий адміністративно-правовий статус. Одні виступають носіями публічної влади, інші є приватними особами, які реалізують права або виконують обов'язки у відносинах із публічною адміністрацією.

О. В. Кузьменко та В. Г. Чорна, досліджуючи зміст адміністративного процесу, акцентують увагу на характері діяльності владного суб'єкта. Адміністративна діяльність такого суб'єкта має процедурно впорядкований характер і спрямовується на реалізацію визначеної законом компетенції [7]. Це положення має принципове значення для встановлення носіїв дискреційних повноважень: дискреційний вибір може здійснювати не будь-який учасник адміністративних відносин, а лише суб'єкт, наділений відповідною владною компетенцією.

У зв'язку із цим необхідно розмежовувати поняття «суб'єкт адміністративного права» та «суб'єкт публічної адміністрації». Перше поняття є ширшим та охоплює всіх потенційних учасників адміністративно-правових відносин. Суб'єкт публічної адміністрації – це орган або інша особа, яка на підставі закону виконує публічно-владні управлінські функції чи надає адміністративні послуги.

Закон України «Про адміністративну процедуру» застосовує поняття «адміністративний орган». Ним визнається орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно

до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації [2]. Законодавець, таким чином, застосовує функціональний, а не виключно інституційний критерій.

Наукові погляди О. В. Кузьменко та В. Г. Чорної також свідчать про доцільність функціонального підходу до визначення суб'єкта публічної адміністрації. Визначальним є не лише місце певного органу в державному апараті, а насамперед зміст виконуваних ним публічних завдань, характер компетенції та юридичні наслідки прийнятих рішень [7; 8].

Тому суб'єкт приватного права може в окремих правовідносинах виступати суб'єктом публічної адміністрації, якщо закон прямо наділяє його відповідними функціями. Проте така особа набуває права на дискрецію лише в межах делегованого повноваження та не може переносити засади приватної автономії у сферу здійснення публічної влади.

Таким чином, суб'єкти адміністративного права утворюють широке коло учасників адміністративно-правових відносин. Суб'єкти права на дискреційні повноваження є спеціальною групою в межах цього кола. Їх визначальною ознакою є наявність передбаченої законом публічно-владної компетенції.

Дискреція є невід'ємним елементом публічного адміністрування, оскільки законодавець не може вичерпно врегулювати всі можливі життєві ситуації. У певних випадках адміністративний орган повинен не лише встановити наявність юридичних фактів, а й оцінити їх значення, застосувати оціночні поняття та обрати найбільш прийнятний спосіб досягнення публічної мети.

Відповідно до Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (80) 2 дискреційним є повноваження, яке залишає адміністративному органові певний ступінь свободи під час прийняття рішення, дозволяючи обрати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найбільш прийнятним [4].

У Законі України «Про адміністративну процедуру» дискреційне повноваження визначено як повноваження, надане адміністративному органу законом, обирати один із можливих варіантів рішення відповідно до закону та мети, з якою таке повноваження надано [2].

В. В. Горбалінський визначає дискрецію як урегульовану адміністративним правом можливість суб'єкта публічної адміністрації діяти на власний розсуд у встановлених законом межах. Учений слушно наголошує, що дискреція не є абсолютною свободою адміністративного органу, оскільки її реалізація обмежується компетенцією, метою повноваження та загальними принципами адміністративного права [9].

У науковій літературі поняття «дискреція», «адміністративний розсуд» і «дискреційне повноваження» нерідко використовуються як тотожні. Однак між ними існують змістові відмінності.

Дискреція характеризує передбачений законом простір правомірного вибору. Адміністративний розсуд є інтелектуально-вольовою діяльністю уповноваженого суб'єкта, який установлює факти, оцінює докази, тлумачить оціночні поняття та обирає варіант рішення. Дискреційне повноваження є компетенційною правовою конструкцією, яка визначає суб'єкта, предмет, межі та мету відповідного вибору.

Отже, дискреційне повноваження є юридичною підставою, адміністративний розсуд – способом його здійснення, а дискреція – нормативно визначеним простором правомірного вибору.

Водночас дискусійним є використання поняття «право на дискрецію». Якщо розуміти його як звичайне суб'єктивне право адміністративного органу, може скластися помилкове уявлення про можливість діяти у власному інтересі. Суб'єктивні права приватної особи надаються для задоволення її законного інтересу. Публічно-владне повноваження надається адміністративному органу для досягнення встановленої законом публічної мети.

В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко пов'язують адміністративно-правовий статус владного суб'єкта з його компетенцією, яка охоплює не лише права, а й юридичні обов'язки щодо виконання покладених на нього функцій [5]. Такий підхід дозволяє стверджувати, що право на дискрецію має компетенційний характер.

Т. О. Коломоєць також розглядає компетенцію як ключовий елемент адміністративно-правового статусу органу публічної влади. Повноваження суб'єкта не можуть реалізовуватися окремо від установлених для нього завдань,

функцій, предметів відання та юридичної відповідальності [6].

Тому право на дискрецію, на нашу думку, необхідно визначати як *компетенційне право-обов'язок*. Адміністративний орган має право обрати один із декількох законних варіантів рішення, але водночас зобов'язаний:

- прийняти адміністративну справу до розгляду;
- повно встановити її обставини;
- надати особі можливість бути вислуханою;
- дослідити допустимі альтернативи;
- співвіднести їх із метою повноваження;
- обрати пропорційний варіант;
- належно мотивувати прийняте рішення.

З урахуванням наукових поглядів пропонуємо під **дискрецією суб'єкта адміністративного права** розуміти *надану законом носієві публічно-владної компетенції та обмежена метою повноваження, принципами адміністративного права і правилами адміністративної процедури можливість самостійно оцінити обставини адміністративної справи та обрати один із декількох правомірних варіантів рішення, несучи відповідальність за законність, обґрунтованість і пропорційність такого вибору.*

Поняття «дискреція суб'єкта адміністративного права» в цьому визначенні вживається у спеціальному, а не загальному значенні. Носієм відповідної дискреції є лише владний суб'єкт адміністративного права. Приватна особа може мати свободу вибору, але така свобода становить реалізацію приватної автономії, а не дискреційного повноваження. Наприклад, особа самостійно вирішує, чи звертатися із заявою про надання адміністративної послуги, чи подавати адміністративну скаргу. Проте її вибір не має публічно-владного характеру та не породжує обов'язкових юридичних наслідків для невизначеного кола осіб. Натомість адміністративний орган під час вирішення справи діє від імені публічної влади, а його рішення може безпосередньо визначати права та обов'язки приватної особи.

Таким чином, право на дискрецію виникає не із загальної адміністративної правосуб'єктності, а зі спеціальної компетенційної норми. Суб'єкт адміністративного права набуває статусу суб'єкта дискреційного повноваження лише тоді, коли закон надає йому можливість приймати публічно-владні рішення та обирати між кількома правомірними альтернативами.

На нашу думку, особливостями права на дискреційні повноваження суб'єктів адміністративного права є наступні.

Першою особливістю права на дискреційні повноваження є його **публічно-владний характер**. Суб'єкт дискреції діє не як рівноправний учасник приватних відносин, а як носій публічної компетенції. Його рішення може бути обов'язковим для приватної особи та безпосередньо впливати на її права, свободи й законні інтереси.

О. В. Кузьменко та В. Г. Чорна пов'язують особливості адміністративного процесу зі специфікою діяльності владного суб'єкта, який реалізує нормативно визначені публічні функції [7]. Звідси випливає, що адміністративна дискреція може існувати лише в межах публічно-владної діяльності.

Другою особливістю є **законодавча зумовленість**. Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи мають діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України [1].

Адміністративний орган не може самостійно створити для себе дискреційне повноваження. Внутрішня інструкція, адміністративна практика або загальне посилання на доцільність не можуть замінити законодавчої підстави. Підзаконний акт може конкретизувати порядок реалізації дискреції, але не повинен установлювати новий простір владного вибору без належної законодавчої делегації.

Третьою особливістю є **спеціальна суб'єктність**. Право на дискреційні повноваження можуть мати: органи виконавчої влади; інші державні органи під час здійснення функцій публічного адміністрування; органи влади Автономної Республіки Крим; органи місцевого самоврядування; посадові особи, яким законом безпосередньо надано відповідне повноваження; державні та муніципальні колегіальні органи; юридичні або фізичні особи, яким законом делеговано виконання функцій публічної адміністрації.

При цьому необхідно розмежовувати суб'єкта, якому юридично належить повноваження, і працівника, який бере участь у підготовці рішення. Якщо закон надає дискреційне повноваження органові, посадова особа реалізує його від імені цього органу та не набуває окремого права на власну дискрецію.

Четвертою особливістю є **компетенційний характер права на дискрецію**. В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко та Т. О. Коломоєць розглядають компетенцію як центральний елемент статусу суб'єкта публічної адміністрації [5; 6]. Компетенція визначає предмет відання, завдання, функції, територіальні межі, права й обов'язки відповідного органу.

Здійснення дискреції за межами предметної, територіальної, інстанційної або часової компетенції є протиправним незалежно від обґрунтованості самого рішення. Навіть суспільно корисний результат не легалізує дії неналежного суб'єкта.

П'ятою особливістю є **альтернативність правомірних рішень**. Дискреція існує лише за наявності щонайменше двох юридично допустимих варіантів. Альтернативність може полягати у виборі: прийняти або не прийняти певний адміністративний акт; одного з кількох видів адміністративного заходу; конкретного строку; інтенсивності владного втручання; додаткових умов адміністративного акта; способу досягнення визначеної законом мети.

Шостою особливістю є **цільовий характер**. Дискреційне повноваження надається для досягнення конкретної публічної мети. Суб'єкт не може використовувати його для отримання відомчої вигоди, політичного тиску, особистого переслідування або створення необґрунтованих переваг для третіх осіб.

Частина друга статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України вимагає перевіряти, чи використано повноваження з тією метою, з якою його було надано [3]. Отже, дотримання формальних меж компетенції є необхідною, але недостатньою умовою правомірності дискреційного рішення.

Сьомою особливістю є **обмеженість принципами адміністративного права**. Межі дискреції утворюються не лише конкретною нормою, яка визначає можливі рішення, а й принципами верховенства права, законності, юридичної визначеності, рівності, безсторонності, добросовісності, розсудливості та пропорційності.

Т. О. Коломоєць наголошує на системоутворювальному значенні принципів адміністративного права для діяльності всіх суб'єктів публічної адміністрації [6]. Тому навіть формально передбачене законом рішення може бути визнане протиправним, якщо воно є дискримінаційним, непропорційним або прийнятим без урахування істотних обставин.

Восьмою особливістю є **процедурна обумовленість**. О. В. Кузьменко послідовно обґрунтовує самостійне значення адміністративних процедур як нормативно визначеного порядку реалізації адміністративно-правових повноважень [10]. Процедура є гарантією того, що дискреційний вибір сформований на основі повної та об'єктивної інформації.

Суб'єкт дискреційного повноваження зобов'язаний: офіційно з'ясувати всі обставини справи; забезпечити право особи на участь; дослідити докази; надати можливість висловити заперечення; урахувати аргументи учасників; розглянути менш обтяжливі альтернативи; прийняти рішення у встановлений строк.

Дев'ятою особливістю є **особливий порядок реалізації дискреції колегіальними суб'єктами**. Ю. І. Цвіркун наголошує, що колегіальність впливає на порядок формування волі адміністративного органу, але не усуває обов'язку забезпечити законність та мотивованість його рішення [11]. Голосування не може замінити оцінювання обставин і правове обґрунтування адміністративного акта.

Висновки. Отже, право на дискрецію не є звичайним суб'єктивним правом адміністративного органу. Воно має компетенційний характер і становить право-обов'язок обрати один із декількох правомірних варіантів рішення відповідно до мети повноваження, установлених обставин, принципів адміністративного права та вимог належної адміністративної процедури.

Запропоновано визначати дискрецію суб'єкта адміністративного права як надану законом носієві публічно-владної компетенції та обмежену метою повноваження, принципами права і правилами адміністративної процедури можливість самостійно оцінити

обставини адміністративної справи та обрати один із декількох правомірних варіантів рішення, несучи відповідальність за законність, обґрунтованість і пропорційність такого вибору.

Основними особливостями права на дискреційні повноваження є його публічно-владний, законодавчо зумовлений, компетенційний, альтернативний, цільовий, процедурний, персоніфікований і підконтрольний характер. Відсутність спеціального суб'єкта, законодавчої підстави або декількох правомірних варіантів рішення виключає наявність справжньої адміністративної дискреції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX.

3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV.

4. Recommendation No. R (80) 2 of the Committee of Ministers concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities. Council of Europe, 1980.

5. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. *Адміністративне право України*: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

6. Коломоєць Т. О. *Адміністративне право України. Академічний курс*: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.

7. Кузьменко О. В., Чорна В. Г. Проблеми місця та змісту адміністративного процесу в системі права. *Право України*. 2021. № 10. С. 110-121.

8. Кузьменко О. В., Чорна В. Г., Брода А. Ю. Контрольно-наглядові повноваження суб'єктів публічної адміністрації за дотриманням законодавства про охорону праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. С. 199-204. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.35

9. Горбалінський В. В. Актуальні підходи до розуміння поняття дискреційних повноважень публічної адміністрації. *Нове українське право*. 2022. № 4. С. 44-49. DOI: https://doi.org/10.51989/NUL.2022.4.7

10. Кузьменко О. В. *Теоретичні засади адміністративного процесу*: монографія. Київ: Атіка, 2005. 352 с.

11. Цвіркун Ю. І. Щодо втручання адміністративного суду у розсуд колегіальних суб'єктів публічної адміністрації. *Право і суспільство*. 2019. № 1. С. 261–272.

12. Оніщук М. В. До питання про судовий контроль за дискрецією суб'єкта владних повноважень. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 4 (31). С. 67-76. DOI: https://doi.org/10.17721/2227-796X.2020.4.06

Дата першого надходження статті до видання: 30.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.11.2026